

Mælkeproducenter:
Gratis salmonella-
rådgivning giver et
godt skub til saneringen

SIDE 2

17 pct. protein
går fint i hånd med
14.000 kg mælk

SIDE 3

Dør der flere kalve
hjemme hos dig?

SIDE 4

Foto: SEGES

Landmænd og forskere i fælles front mod unødvendige yverbehandlinger

Mælkeproducenter og forskere fra Københavns Universitet, DTU Center for diagnostik og SEGES er i tæt samarbejde om at reducere det alt for høje antal af yverbehandlinger uden effekt.

Der er travlt i staldkontoret på Gammelgaard. Post doc. Line Svennesen fra Københavns Universitet diskuterer de seneste mælkeprøver med landbrugsselev Caroline Stjernholm. Omkring pc'en er yversundhedsspecialist Michael Farre fra SEGES, besættningsejeren, driftslederen og den praktiserende dyrlæge optaget af grafen over bedriftens yversundhed. Spørgsmålet er, hvornår de 15 køer med kronisk yverbetændelse skal sættes ud. Ifølge Michael Farres analyser trækker netop de 15 ud af besættningens 600 køer celletallet i vejret.

Snakken om vaccination, der stresser køerne, og tørretumblere, der øger hygiejnen, bliver med jævne mellemrum afbrudt af en af bedriftens øvrige 11 ansatte, der stikker hovedet ind med et spørgsmål.

Der er altså mindst lige så travlt hos mælkeproducent Jens Johannesen ved Bramming, som på enhver anden moderne malkekvægsbedrift. Alligevel har de sagt ja til at deltage i et projekt, hvor de sammen med SEGES og Københavns Universitet afprøver effekten af antibiotikainjektioner i kroppen ved milde og moderate yverbetændelser.

Flere fordele

Ifølge bedriftsejer Jens Johannesen blev beslutningen om at deltage i projektet taget af driftsleder Jeppe Knudsen. Som daglig leder kunne Jeppe hurtigt se fordele.

"Jeg havde længe overvejet at gå i gang med on-farmtest af mælkeprøverne, og det er en del

” Siden vi kom med
i projektet, er vores
behandlingshyppighed
faldet fra 0,25 til 0,21
pr. årsko.

Jens Johannesen, mælkeproducent

af projektet. Og så øger projektet vores fokus på, hvordan man tager ordentlige mælkeprøver,” forklarer Jeppe Knudsen.

Netop brugbare mælkeprøver er hele grundlaget for afprøvningen. Line Svennesen fra Københavns Universitet har derfor undervist samtlige ansatte i, hvordan man tager en korrekt mælkeprøve, uden at den forurenas.

Bedriftsejer Jens Johannesen tror ikke selv på effekten af injektioner med antibiotika i kroppen ved yverbetændelse og har derfor ingen sundhedsmæssige spekulationer ved at indgå i samarbejdet.

"Jeg ser det som en god anledning til at få genopfrisket vores fokus på yversundhed, malkning og på at behandle de rigtige køer for yverbetændelse. Og siden vi kom med i det her, er vores behandlingshyppighed faldet fra 0,25 til 0,21 pr. årsko," lyder det fra Jens Johannesen.

Frugtbart samarbejde

Tre besætninger i projektet har siden maj måned foretaget on-farmtest af samtlige milde og moderate yverbetændelser for at fastslå, om behandling vil have effekt. Og det påvirker antallet af yverbehandlinger,

fortæller post. doc. Line Svennesen, Københavns Universitet.

"Jeg kan se, at de behandler 35-45 pct. af de yverbetændelser, som de finder, og her er resultatet af on-farmtesten med til at fravælge behandlinger," fortæller Line Svennesen.

På Gammelgaard har eleven Caroline Stjernholm ansvaret for at tage mælkeprøverne, teste dem med on-farmtesten og behandle de korrekte køer.

"Jeg lærer helt vildt meget af det, og det tager ikke ret lang tid i hverdagen," fortæller hun glad.

Ifølge Line Svennesen er Caroline enormt god til arbejdet og har den grundighed og systematik, der skal til, for at prøverne er brugbare. Line Svennesen kortlægger det eksakte bakterieindhold i prøverne og sender dem derefter til yderligere analyser hos Danmarks Tekniske Universitet, der laver en fuld mikrobiologisk undersøgelse.

Alt i alt et meget frugtbart samarbejde på alle niveauer, fortæller projektleder Michael Farre, SEGES.

"Samarbejdet med dygtige, systematiske landmænd og højt specialiserede forskere betyder, at vi får afprøvet, om forskning holder vand i praksis. Vi får enormt brugbar viden om smittespredning i besætninger og får fastlagt i praksis, om injektioner i kroppen ved milde og moderate yverbetændelser har effekt," forklarer han.

12 bedrifter deltager i projektet, og det endelige resultat forventes i slutningen af 2021.

Fem dyrlæger indgår i SEGES' salmonellateam. Her er det Betina Tvistholm, som er i gang med at rådgive en landmand.
Foto: SEGES

Salmonella i besætningen?

Gå ikke glip af SEGES' gratis rådgivningsforløb

71 besætninger med salmonellasmitte har allerede gjort det. Taget imod en hjælpende hånd fra SEGES til sanering. Hjælpen er efterspurgt – så skynd dig at slå til.

"Dejligt med en opringning, hvor man får lejlighed til at spørge og får hanket op i sig selv."

"Tiltagene har flyttet noget andre steder også – fx kododeligheden."

"Allerede da vi tog blodprøver af kalvene 2. gang, var de fri."

"Det har givet os tro på, at vi kan gøre noget ved det – og mere fokus."

"Sundheden hos kalvene er løftet, så det også gavner økonomien."

"DEJLIGT AT DER HAR VÆRET FOKUS PÅ, AT DER SKAL VÆRE ØKONOMI I BESLUTNINGERNE OM TILTAG."

"Vi har fået mere struktur på arbejdet med kalvene – og det har faktisk gjort håndteringen af dem nemmere."

"Det har været godt med en håndsækning"

"Jeg har fået gode forslag til lavpraktiske løsninger og småændringer af rutiner."

Ovenstående er blot et lille udpluk af kommentarer fra landmænd, som har takket ja til SEGES' tilbud om et gratis rådgivningsforløb om salmonellasanering.

"Rådgivningsforløbet handler i høj grad om – sammen med landmanden – at gøre saneringstiltagene nemme og overskuelige," forklarer dyrlæge Malene Budde. Hun er en af de fem dyrlæger, som indgår i SEGES' erfarne salmonella-team.

Nemme løsninger på vigtige tiltag

Ifølge Malene Budde er det de færreste landmænd, som har overskud til at lave en masse forandringer i de daglige rutiner i forbindelse med saneringsprocessen.

"Men tit er landmanden og hans medarbejdere allerede godt i gang og gør en masse ting rig-

tigt. Og så handler det i reglen om at gøre handlingsplanen overskuelig og finde nogle nemme og praktiske løsninger på nogle få vigtige tiltag, de ikke får gjort noget ved," forklarer Malene Budde.

Som eksempel nævner hun, at det kan være en udfordring at få kalven taget hurtigt fra koen – et af de helt centrale tiltag i saneringsprocessen.

"Der har flere haft glæde af løsningen med at have en palletank stående uden for kælvningsboksen, så den første medarbejder, der kommer forbi efter kælvningen, kan løfte kalven over i den. Så kan den medarbejder, som står for kalvepasningen, efterfølgende sætte kalven ind på plads. På den måde er man sikker på, at den første medarbejder, som ser kalven, tager sig af den," forklarer Malene Budde.

Det indebærer forløbet

Det gratis rådgivningsforløb tilbydes til alle kvægbrugere med salmonella i besætningen. Forløbet omfatter tre besætningsbesøg og løbende telefonisk opfølgning. Besætningsdyrlægen deltager som minimum ved det første besætningsbesøg. SEGES-dyrlægen følger løbende op på, om udviklingen går i den rigtige retning og tager sammen med landmanden stilling til, om der skal ændres eller justeres i tiltagene. Rådgivningen fra SEGES skal landmanden ikke betale for, men han står selv for udgifterne til deltagelse af egen dyrlæge og nødvendige laboratorietests.

Forløbet varer 12-18 måneder.

Er du interesseret, så kontakt konsulent Lene Trier på mail ltr@seges.dk eller tel. 8740 5237.

/ KIRSTEN MARSTAL, SEGES

17 pct. protein går fint i hånd med 14.000 kg mælk

Kvægkonsulent: Sænk kvægbrugs ammoniakudledning, hæv DB pr. ko med 3-400 kr., og oprethold ydelsen ved at reducere proteinniveauet i foderrationen.

Kvægkonsulent i SAGRO Bruno Due har meget svært ved at se argumentationen for at køre med en foderplan, hvor proteintildelingen ligger over 17 pct. Et tal som SEGES har meldt ud som et anbefalet maksimum-indhold af hensyn til kvægbrugs ammoniakudledning.

"At køre over de 17 pct. er skidt for miljøet, det er dyrt, og det har ingen betydning for ydelsen," forklarer Bruno Due. Derfor har han hjulpet flere af sine kunder med at sænke proteinindholdet i foderplanen fra både 18 og 19 pct.

"Mine højtydende besætninger med en ydelse på over 12.000 kg mælk kører fint med 17 pct. Jeg har også en besætning på 14.000 kg mælk, som har sænket proteinprocenten fra 18,5 til de 17 – og alligevel haft den sædvanlige ydelsesstigning," fortæller han.

3-400 kr. i DB pr. ko

Flere mælkeproducenter er bekymrede ved tanken om at reducere proteintildelingen af frygt for, at det går ud over ydelsen.

Bruno Due: "At køre over de 17 pct. er skidt for miljøet, det er dyrt, og det har ingen betydning for ydelsen." Foto: SAGRO

"Men så viser jeg dem økonomien i at reducere, så de kan se, at der er noget at gå efter," forklarer Bruno Due. Hans beregninger viser, at når proteinniveauet sænkes med 1 pct., så hæves DB – alt andet lige – med 3-400 kr. pr. ko.

Starter med 0,3 pct.

Bekymringen hos mælkeproducenten kommer han også til livs ved at tage små skridt ad gangen.

"Vi tager reduktionen i trin og starter med at sænke niveauet med 0,3 pct. Når så producenten

SEGES anbefaler, at alle mælkeproducenter fodrer med maks. 170 g råprotein/kg tørstof, og opfordrer til at gøre en indsats for at sænke niveauet i foderplanerne. Det vil mindske udledningen af ammoniak fra dansk kvægbrug. Opgørelser viser, at hver anden mælkeproducent i dag kører med mere end 17 pct. i foderplanen og mange over 18 pct. Danmark forpligtede sig i 2012 til at reducere ammoniakudledningen med 24 pct. i 2020 i forhold til 2005. Status p.t. er, at vi har reduceret med 17 procentpoint. En af vejene til at mindske ammoniakudledningen er at mindske proteinindholdet i foder.

opdager, at der ikke sker noget med ydelsen, så tager vi et skridt mere," forklarer Bruno Due.

"Det er jo klart nemmere at få folk med, når det synes, det går godt," tilføjer han.

Bruno Due håber, at flere besætninger vil følge trop og sænke proteinniveauet i foderplanen.

"Det er jo ærgerligt, at vores køer belaster klimaet, fordi vi ligger unødvendigt højt i protein på landsplan. Og ovenikøbet for penge, der bare ryger ud af koen," slutter Bruno Due.

/ KIRSTEN MARSTAL, SEGES

"Medarbejderne synes, det er fedt, at det står på skrift, hvad de skal kunne, og fedt at de har noget at forholde sig til," fortæller Stine Linding Kristensen.

Foto: Privat

Stine bruger niveaudelt oplæring af sine medarbejdere på bedriften

Opdeling af arbejdsopgaverne via roadmaps giver driftsleder Stine Linding Kristensen overblik over, hvad den nye medarbejder har lært og klarhed over, hvad hun forventer af dem.

"Har man først vænnet sig til at dreje til venstre, kan det være svært at skulle dreje til højre. Derfor kan vi ligeså godt bruge energien i starten, så folk får lært at gøre tingene, som vi gerne vil have det."

Sådan forklarer Stine Linding Kristensen. Hun er driftsleder på en gård med 280 køer og har ledelsesansvar for halvanden fastansat medarbejder og tre elever. Stine går meget op i, at medarbejderne bliver grundigt oplært i deres opgaver fra starten. Derfor er hun begyndt at bruge roadmaps. Et roadmap er et skema, hvor opgaverne inden for et område er delt op i niveauer.

"Man starter i niveau 1. Hvis det fx handler om kalvepasning, starter man med at strø kalvene og give kraftfoder. Når du så kan det, kan du rykke op i niveau 2 og give kalvene råmælk. Og sådan fortsætter man opad i fem niveauer," fortæller Stine.

Giver løbende fokus på den faglige udvikling

Stine Linding Kristensen ser roadmaps som et styringsredskab til sig selv og en guide til medarbejderen, så han ved, hvad han skal kunne. Hun oplever, at det giver god fokus på den faglige udvikling.

"Medarbejderen ved, hvad han/hun skal fokusere på fra starten. Og så snakker vi ind imellem om, hvorvidt det er ved at være tid til næste niveau. På den måde har vi en løbende dialog frem for at gemme det til mus-samtalen," forklarer Stine. Hun oplever jævnlige, at en medarbejder tager fat i hende for at høre, om det ikke er ved at være tid til at skifte niveau.

"Og så er det jo min opgave at vurdere, om det er," forklarer hun og indrømmer, at det godt kan være lidt svært, hvis man så må sige nej.

Tilpasses efter startniveau

Hun har selv udarbejdet indholdet i de forskellige niveauer i hvert område og tilpasser dem løbende, så de passer til den enkelte medarbejders startniveau. Af og til inddrager hun en medarbejder.

"Min kalvepasser var selv med ind over udformningen af roadmappet til kalvepasning. Det

giver ham både ejerskab og medbestemmelse. Og så er han elev. Det vil sige, at når han skal på skole igen, er der en, der skal overtage hans opgaver, og det er ham selv, der skal lære den nye op," fortæller Stine.

Medarbejderne synes, det er fedt

Brugen af roadmaps har ifølge Stine vist sig at være et rigtig godt værktøj.

"Medarbejderne synes, det er fedt, at det står på skrift, hvad de skal kunne. Nu ved de fx, hvad det indebærer at passe kvier i alle trin – og hvad man skal kunne for at gå fra et trin til det næste," fortæller Stine.

For hende selv har det været en stor fordel at blive helt klar på, hvad det er, at medarbejderne skal kunne inden for de forskellige områder.

Stine er ikke bleg for at køre roadmap på sig selv. Og på maskinområdet er hun kun nået til niveau 1.

"Jeg skal lære at skifte olie. Det kan jeg ikke endnu. Så der er jeg ikke helt klar til næste niveau," griner hun.

/ KIRSTEN MARSTAL, SEGES

Roadmap	Level 1	Level 2	Level 3	Level 4	Level 5
Robotter	Styre gulv Fjerne gammelt kraftfoder Genpasse ved skiftet Placere af skæret Rengøre på skæret Rengøre ko position sensor	Skifte filter Påsæt ny flasstange Rengøre stopet mælkesåler Slette ko fra til sequencer Ringe til helix desk	Skifte over til pattekopper Skifte pattegummier Styre robotten på knæspæne Styre robotten via internet Rengøre af robotter	Vipe kraftfoder Registrere analyse ved malkning/vask Justere væskelag Måke ny ko ind Tjekke og påsætte ny sæbe	Tjekke vandfilter Opsæt af kontrol udvis Overblik over malketid pr. ko Påfyld hydraulik og skubespænde via indledning af pattekopper
Kostald	Rengøre sengebåse Rengøre overgange Rengøre foran robotter	Vaske vandkar Opsæt af låger Fordelte foder Rengøre separation	Heste køer uden at forstyrre Lave kløver Tjekke skraberanlæg Ripse haler Slette healtimer på	Stop sengebåse Finde syge dyr Finde køer i bunnet Vurdere hud Anvende CMT-test	Vurdere/justere højden af jorden Tæge syge ko ud af stalden Vurdere vedringskonsistens Vurdere døvtyngning
Kviesald	Rengøre sengebåse Stop sengebåse	Vaske vandkar Lave kløver	Finde syge dyr Finde dyr i bunnet	Fyde dyr Måle dyr til insektmer	Vurdere skovkast Vurdere korrekt størrelse af insektmer Vurdere sødme/konsistens

Hvis der er rart at være i kalvestalden, er man mere motiveret til at sætte fokus på kalvene.

Dør der flere kalve hjemme hos dig end i sidste måned? ... end hos naboen? ... end du har lyst til?

Lad 2020-2021 være vinteren, hvor kalvedødeligheden ikke får lov at stige på din bedrift. Det kan godt lade sig gøre, hvis I fokuserer på kalvene nu. Og I vil nyde det hele vinteren.

Kan du lide at være i din kalvestald? Ser kalvene godt ud, og bliver du glad af at lade blikket glide hen over næste generation af malkekøer? Eller skynder du dig igennem, fordi kalvene fylder dig med dårlig samvittighed?

Hvis det sidste er tilfældet, er der tre gode nyheder:

- Det kan godt lade sig gøre at rette op på sundheden hos kalvene
- Det er lige nu, det vil rykke allermost, hvis du sætter fokus på kalvene
- Det vil være starten på en god cirkel med større arbejds glæde for både dig og dine medarbejdere.

Men det kræver tre ting af dig:

1. Beslut dig for, at det skal ske

Det er dig, der er lederen og sætter retningen. Hvis bedriftens kalve skal have et løft, skal du være fast besluttet på, at det er det, I gør. Og så skal I ikke sætte andre større initiativer i søen dette efterår.

2. Få hjælp

Du kan ikke gøre det her alene. Kræv fuldt fokus og højeste prioritering fra din dyrlæge, rådgiver og dine medarbejdere.

3. Vær villig til at ændre noget

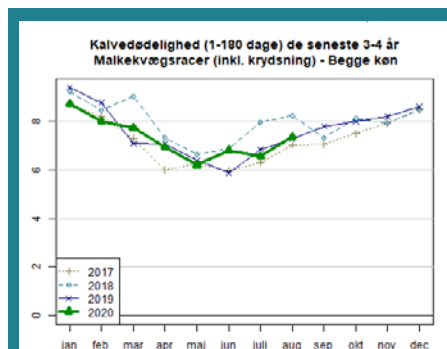
Hvis kalvestalden skal se anderledes ud, skal du være villig til at ændre noget. Det er ikke altid sjovt og nemt at vænne sig til at gøre noget anderledes eller investere i noget nyt. Men

det er sandsynligvis nødvendigt, hvis du har en ambition om, at sundheden hos kalvene skal løftes.

Hvis det er vaner, I skal ændre, så accepter, at det er svært. Find ud af, hvordan det kan lade sig gøre i hverdagen. Hvis I har brug for ekstra tid til kalvene – måske bare i en periode – skal den ekstra tid findes af dig! Måske skal I have en skoledreng i en periode? Måske kan I gøre noget anderledes, så der bliver frigivet tid hos medarbejder?

På www.seges.dk/digitalekurser findes fire moduler om kalvepasning. Også et målrettet dig som leder.

/ LONE SYLVEST SØGAARD, SEGES

Kalvedødeligheden stiger om efteråret og vinteren. Men sådan behøver det ikke at være.

Tip til tavlemødet: Gratis digital læring om kalve

Støv rutinerne hos kalvene af med gratis online kurser.

SEGES har lavet fire små digitale kurser om kalvepasning:

- Råmælkstildeling og mælkefodring (10 min.)
- Hygiejne i kalvestalden (5 min.)
- Spot den syge kalv (5 min.)
- Planlægning og styring af kalvestalden (4 min.)

Et digitalt kursus kan tages på telefon, iPad eller PC. Animationer, fotos, filmklip og en forklarende speak giver en kort og konkret forklaring om emnet. Hvert kursus kan tages i det tempo, man ønsker og afsluttes med en kort test.

Se et kursus sammen med medarbejderne eller bed dem tage et kursus selv, evt. som forberedelse til et personalemøde. De ligger på www.seges.dk/digitalekurser

/ LONE SYLVEST SØGAARD, SEGES

FIND DE GRATIS,
DIGITALE KURSER
(DANSK OG
ENGELSK)
HER:

Tjek i DMS, om I klovbeskærer køerne på de bedste tidspunkter

Nu kan du få en oversigt i DMS over, hvornår dine køer bliver klovbeskåret i forhold til kælvning. Følger I reelt jeres klovbeskæringsstrategi? Et tjek betaler sig.

SEGES anbefaler, at køerne klovbeskæres i forhold til deres kælvningstidspunkt, fordi det bidrager til en bedre klov sundhed. Fx viste en nylig stor analyse af klovregistreringer, at klovbeskæring ved goldning giver 20 pct. lavere risiko for sålesår i efterfølgende laktation, i forhold til hvis køerne ikke beskæres ved goldning.

I DMS kan du udpege køer og kvier til klovbeskæring i forhold til kælvning. Men som noget nyt kan du nu også få en oversigt over, i hvor høj grad køerne rent faktisk klovbeskæres i forhold til de ønskede tidspunkter. I DMS-menuen til venstre går du ind under Analyser og lister=>Analyseudskrifter=>Klov sundhed. Ud fra oversigten kan du drøfte din klovbeskæringsstrategi med fx din klovbeskærer, besætningsdyrlæge eller rådgiver.

SE PÅ VIDEO, hvor du finder udskriften, og hvordan du bruger den:

<https://www.seges.tv/tag/dms>

/ KIRSTEN FOSS MARSTAL, SEGES